

De tijd heelt alle wonden

29 september 2023

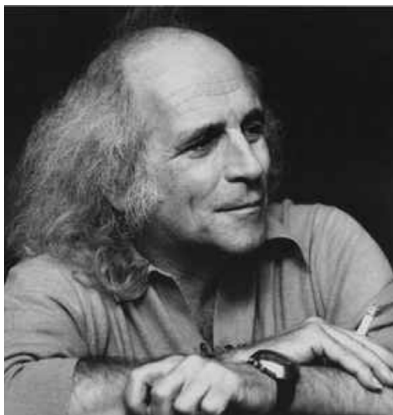
Ich bin die Zeit, die sleicht und eilt,
die Wunden schlägt und Wunden heilt.

Erich Kästner (1899-1974)

Na WOII is Parijs een tijdlang de culturele hoofdstad van Europa, kent de literatuur twee wereldberoemde Franse namen, Sartre en Camus, en is het Franse chanson populair, ook in ons land. Maar met de toenemende economische en culturele dominantie van de VS wordt Engels midden jaren zestig de *lingua franca* in heel West-Europa. Het chanson wordt in rap tempo verdrongen door swingende Amerikaanse en Engelse popsongs. Tegenwoordig hoor je nog maar zelden een woordje Frans op radio en tv. Mijn Franse chansonghelden van weleer heb ik echter nooit laten vallen.

Ik noem er een paar: Brel, Anne Sylvestre, Barbara, Brassens, Trenet, Ferré. De laatste was behalve zanger, ook componist en tekstschrijver. Hij arrangeerde vaak zijn eigen nummers voor grote orkesten. Die orkestraties klinken heel apart, om niet te zeggen behoorlijk bombastisch. Daar zet ik tegenover dat sommige van zijn teksten ver boven de middelmaat uitstijgen en dieper graven dan je van een chanson zou verwachten. Zijn meest geslaagde vind ik *Avec le temps va, tout s'en va*. Met de tijd raakt alles in vergetelheid. Dat geldt ook voor de liefde. Een trieste, maar tevens troostrijke waarheid. Ook verdriet verjaart. Scheiden, in de steek worden gelaten door je geliefde, is iets van alle tijden. Het kan iedereen overkomen. Het is een tijdloos thema.

Afgelopen voorjaar zat ik in Gourdon, een plaats niet ver van ons huis, in een café. Ik wist dat er in de stad een *Collège Léo Ferré* bestond en was benieuwd

Léo Ferré, 1916-1993.

Collège Léo Ferré, Gourdon.

naar de relatie tussen de zanger en de stad. Of hij er geboren was, vroeg ik aan de bar. Dat bleek niet het geval, wél had hij er vijf jaar gewoond. Verder werd me verteld waarom hij Gourdon had verlaten. Dat had te maken met zijn stukgelopen relatie. Die was ontaard, toen zijn toenmalige vrouw hun aap, Pépée, een chimpansee die zij hadden geadopteerd en waar hij dol op was, uit wraak zou hebben gedood. Anderen hielden het op een ongelukkige val van Pépée, waaraan zij zou zijn bezweken.

Hoe het ook zij, *Avec le temps*, begreep ik, is de echo van een persoonlijk drama. Maar de dichter in Ferré weet er een universele betekenis aan te geven. Hij spreekt ons allemaal aan door het gebruik van 'on' (men, wij) en door het meervoud 'les passions, les voix'. Rijm, ritme, herhalingen, metaforen transformeren het chanson tot poëzie. Toen ik het deze week op YouTube beluisterde, was ik onder de indruk van zijn expressieve voordracht. Met een minimum aan gebaren brengt hij zijn lot, dat ook ons beschoren kan zijn, tot leven.

Avec le temps

Avec le temps...

Avec le temps, va, tout s'en va

On oublie le visage et l'on oublie la voix

Le cœur, quand ça bat plus, c'est pas la peine d'aller

Chercher plus loin, faut laisser faire et c'est très bien

Avec le temps...

Avec le temps, va, tout s'en va

L'autre qu'on adorait, qu'on cherchait sous la pluie

L'autre qu'on devinait au détour d'un regard

Entre les mots, entre les lignes et sous le fard

D'un serment maquillé qui s'en va faire sa nuit

Avec le temps tout s'évanouit

Avec le temps...

Avec le temps, va, tout s'en va

Même les plus chouettes souvenirs ça t'as une de ces gueules

A la gal'rie j'farfouille dans les rayons d'la mort

Le samedi soir quand la tendresse s'en va tout seule

Avec le temps...

Avec le temps, va, tout s'en va

L'autre à qui l'on croyait pour un rhume, pour un rien
L'autre à qui l'on donnait du vent et des bijoux
Pour qui l'on eût vendu son âme pour quelques sous
Devant quoi l'on s'entraînait comme traînent les chiens
Avec le temps, va, tout va bien

Avec le temps...
Avec le temps, va, tout s'en va
On oublie les passions et l'on oublie les voix
Qui vous disaient tout bas les mots des pauvres gens
Ne rentre pas trop tard, surtout ne prends pas froid

Avec le temps...
Avec le temps, va, tout s'en va
Et l'on se sent blanchi comme un cheval fourbu
Et l'on se sent glacé dans un lit de hasard
Et l'on se sent tout seul peut-être, mais peinard
Et l'on se sent floué par les années perdues
Alors vraiment... avec le temps... on n'aime plus

Met de tijd

Met de tijd...
Met de tijd gaat, gaat alles voorbij
Je vergeet het gezicht en je vergeet de stem
Als het hart niets meer voelt, heeft het geen zin
Nog moeite te doen, laat maar, het is goed

Met de tijd...
Met de tijd gaat, gaat alles voorbij
De ander die je aanbad, die je zocht in de regen
De ander die je begreep bij een oogopslag
Bij een half woord, tussen de regels door, die onder het mom
Van een valse belofte 's nachts z'n pleziertje zoekt
Met de tijd komt aan alles een eind

Met de tijd...
Met de tijd gaat, gaat alles voorbij
Zelfs de fijnste herinneringen, goh, wat 'n gezicht trek je hier
In het magazijn der herinneringen snuffel ik in de rekken van de dood
's Zaterdags 's avonds, als de tederheid vanzelf verdwijnt

Met de tijd...

Met de tijd gaat, gaat alles voorbij
De ander over wie je inzat bij een kou, bij een kuch
De ander aan wie je juwelen gaf en lucht
Voor wie je je ziel verkocht zou hebben voor een stuiver
Voor wie je kroop zoals een hond doet
Met de tijd komt, komt alles goed

Met de tijd...

Met de tijd gaat, gaat alles voorbij
Je vergeet de passies en je vergeet de stemmen
Die zachtjes de woordjes van arme zielen fluisterden
Kom niet te laat thuis, vat vooral geen kou

Met de tijd...

Met de tijd gaat, gaat alles voorbij
En je voelt je grijs en oud als een afgepeigerd paard
En je voelt je ijskoud in een wildvreemd bed
En je voelt je eenzaam misschien, maar vrij
En je voelt belazerd door de verloren jaren
Dan werkelijk waar... met de tijd... is je liefde voorbij

